

Un jardí d'olors per sentir-nos més bé

MATERIAL DIDÀCTIC
DEL PARC DE LES OLORS DE TARADELL

ALUMNAT DE CICLE INICIAL
D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Grup de Recerca CODI
Coneixement i didàctica
UVIC-UCC

Desembre 2019

Autors: Grup de Recerca CODI de la UVic-UCC i Coaner Bujons

Maquetació i il·lustració: UMedia

Correcció: Anna Truyols

Índex

del material didàctic

PRESENTACIÓ	4
INTRODUCCIÓ.....	5
FONAMENTS TEÒRICS I METODOLÒGICS.....	6
DESCRIPCIÓ DE LES ACTIVITATS	10
Quines plantes aromàtiques tenim a casa i quin ús en fem?	12
El conte “Un bosc sense barballó”	15
Com ens fan sentir les plantes aromàtiques de Can Just?	19
Quins gustos trobem al jardí culinari de L’Arpa?.....	24
Ens expliquem tot allò que hem après	26
Construïm un jardí de plantes culinàries a l’escola.....	29
Fem un racó d’olors a l’aula per sentir-nos més bé.....	32
MATERIALS PER COMPLEMENTAR L’ACTIVITAT	35

PRESENTACIÓ

Aquest material forma part d'un conjunt de materials didàctics, amb activitats adreçades a alumnat d'infantil i cicle inicial de primària, que s'han elaborat perquè el professorat pugui treballar la visita al Parc de les Olors de Taradell. Concretament, el material didàctic *Un jardí d'olors per sentir-nos més bé* té com a objectiu recollir les activitats de la visita al parc relacionades amb el coneixement del medi social per a infants de cicle inicial de primària.

El Parc de les Olors de Taradell neix per la necessitat de recuperar el barballó autòcton del poble, que és utilitzat per a la tradició de construir les atxes la nit de Reis. Per tant, la finalitat del parc és recuperar la tradició del conreu i l'ús de plantes aromàtiques, però també de promoure activitats de comunicació, difusió i educació a través d'aquestes.

El Parc de les Olors de Taradell s'estructura sobretot en tres espais diferents repartits pel municipi i que són els espais que acullen els infants al llarg de les visites. En primer lloc, la Casa de Can Just, que està envoltada d'un jardí amb gran varietat de plantes aromàtiques de diverses espècies, i que compta amb aules per fer-hi tallers, i una agrobotiga. En segon lloc, la Font Gran, que és l'indret on es dona la benvinguda als infants i és un espai a l'ombra d'arbres centenaris. I, finalment, l'Escola d'Art L'Arpa on hi ha el jardí de plantes culinàries i un espai per realitzar diversos tallers.

El Parc de les Olors de Taradell és el primer parc semiurbà de la Xarxa de Parcs de les Olors. La Xarxa de Parcs de les Olors agrupa una vintena de parcs que tenen com a objectiu no només fomentar el desenvolupament del sector de cultiu i elaboració de productes derivats de les plantes aromàtiques, culinàries i medicinals, sinó també promoure experiències d'aprenentatge de la cultura etnobotànica de manera pràctica i rigorosa.

Aquest material ha estat finançat per la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Taradell i ha estat conceptualitzat i elaborat pel Grup de Recerca Coneixement i Didàctica de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, amb la col·laboració de Coaner Bujons, amb el disseny gràfic d'Umedia, i les il·lustracions de Maria Fernanda Pérez.

INTRODUCCIÓ

Des del curs 2018-2019, el Parc de les Olors de Taradell ofereix visites a grups d'escolars amb la finalitat de treballar els principals usos de les plantes aromàtiques. Fruit de la necessitat d'estructurar i organitzar les visites per fer-les més coherents amb els enfocaments educatius més innovadors, s'ha elaborat el material didàctic *Un jardí d'olors per sentir-nos més bé*.

Aquest material s'ha dissenyat amb la intenció que l'equip educatiu del mateix Parc de les Olors de Taradell, però també tot aquell professorat que en faci ús, pugui tenir un material educatiu de suport. D'aquesta manera, les activitats que es presenten a continuació s'estructuren en funció del moment en què es porten a terme: primerament, activitats per preparar la visita, que el professorat cal que treballi a l'aula abans de realitzar la visita al Parc de les Olors de Taradell; en segon lloc, activitats durant la visita, que són les activitats que l'equip educatiu del Parc de les Olors de Taradell porta a terme el dia de la visita; i en tercer lloc, activitats de tancament posteriors a la visita que el professorat ha de dur a terme en el seu centre educatiu.

Per facilitar la feina al professorat, el material s'estructura de la següent manera: en primer lloc, es presenten els principals *fonaments teòrics i metodològics* que han de permetre justificar perquè les activitats s'han dissenyat d'una determinada manera; a continuació, es descriuen les activitats de manera detallada i amb un seguit d'orientacions didàctiques que han d'ajudar el professorat a portar-les a terme en el seu centre educatiu; finalment, es fa un recull de *materials per complementar les activitats*, amb bibliografia i recursos que poden servir per donar més sentit a aquestes activitats i ampliar-les.

FONAMENTS TEÒRICS I METODOLÒGICS

Educar per a la sostenibilitat

La gestió del desenvolupament econòmic i social a nivell global amb la finalitat que els éssers humans i els éssers vius amb els que compartim la biosfera puguem conviure és un dels reptes del segle XXI. La pèrdua i la gestió de la biodiversitat és un problema global, tant en espais naturals com en espais urbans.

En aquest sentit, l'any 2015 l'Organització de les Nacions Unides (ONU) va aprovar l'Agenda 2030 sobre el desenvolupament sostenible. Aquesta agenda recull 17 objectius de desenvolupament sostenible que tenen en compte l'eradicació de la pobresa, l'educació de qualitat per a tothom, la igualtat de gènere i la lluita contra el canvi climàtic, entre d'altres. La UNESCO, com a organisme de l'ONU que té l'educació com a centre d'interès, va elaborar la guia Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible, per tal que des de l'àmbit educatiu es puguin aconseguir els objectius de l'Agenda 2030.

Aquest material didàctic es presenta alineat amb els objectius de desenvolupament sostenible; sobretot, per treballar amb infants de cicle inicial (infants de 6 a 8 anys), l'objectiu número 15, que fa referència a la vida terrestre: "Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i aturar la pèrdua de biodiversitat".

El tema de la biodiversitat és el tema més treballat a les escoles que participen en projectes de sostenibilitat a Catalunya¹. El punt de partida en aquest projecte és que els patis de les escoles representen un context idoni perquè els infants puguin prendre decisions i fer accions a partir de les seves pròpies investigacions, amb l'objectiu d'enriquir la biodiversitat de les escoles i, com a conseqüència, dels seus pobles i ciutats.

A part de la pèrdua de biodiversitat, la preservació de la diversitat cultural també és un dels reptes del segle XXI. Fruit de la globalització, la homogeneïtzació de les diferents cultures és un fet ben tangible. En aquest sentit, entenem que l'ús de les plantes aromàtiques representa un patrimoni cultural únic que cal, també, preservar. Totes les cultures utilitzen les plantes per a finalitats culinàries, medicinals o per cerimònies rituals. Per aquest motiu, el material didàctic parteix de la problemàtica real que va passar a Taradell: la pèrdua del barballó va posar en perill la tradició de la construcció de les atxes durant la nit de Reis. Amb l'objectiu que els infants coneguin més a fons els usos d'algunes plantes aromàtiques i que acabin actuant amb la construcció d'un jardí a l'escola, no només per preservar la biodiversitat de plantes, sinó per preservar tota la tradició i el patrimoni que hi ha darrere.

1 Espinet, M.; Junyent, M.; Amat, A.; Castellort, A. (2015). Moving schools towards ESD in Catalonia, Spain: The tensions of a change. In R. Jucker, R. Mathar (eds.). *Schooling for sustainable development in Europe*. Switzerland: Springer.

Una proposta basada en l'aprenentatge basat en projectes

Amb l'objectiu que els infants puguin portar a terme tots aquests processos d'aprenentatge, aquest material didàctic pot ser incorporat dins de la metodologia de l'aprenentatge basat en projectes. En aquest sentit, un projecte es podria entendre com un seguit de "tasques complexes que deriven de problemes o preguntes desafiantes; que impliquen els alumnes en activitats de disseny, de resolució de problemes, d'investigació i de presa de decisions; que donen als alumnes l'oportunitat de treballar d'una manera relativament autònoma durant un període de temps ampli i que culminen en una presentació o un producte reals"².

D'aquesta manera, aquest material pot integrar-se a un projecte ja que parteix d'un repte real: construir un jardí de plantes aromàtiques per fer-ne un ús i preservar-ne el valor cultural. Aquest repte és rellevant per a l'alumnat (el pati és una part important de la vida de les nenes i dels nens a l'escola), però també és rellevant socialment (investigar els usos de les plantes és en el fons treballar el propi patrimoni cultural).

El projecte comença amb una activitat a l'escola que proposa investigar per a què es fan servir les plantes en el nostre dia a dia. A partir d'aquí, la visita al Parc de les Olors de Taradell permet als infants conèixer com els éssers humans usem les plantes aromàtiques, ja sigui per a finalitats curatives, culinàries, o com a centre de rituals de festivitats molt sovint religioses. Finalment, a partir de l'obsequi que es fa durant la visita, de diversos plançons de plantes aromàtiques, els infants podran actuar de manera real fent un jardí d'olors a l'escola amb la finalitat de preservar els usos culturals associats a cada planta. En aquest sentit, les activitats proposades parteixen de la premissa que les decisions a l'escola haurien de ser preses per les nenes i els nens a partir del coneixement generat durant el projecte.

Objectius

A continuació es plantegen els objectius, competències i continguts d'aprenentatge en relació amb dos documents:

- Tal com queda recollit al document Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible (UNESCOCAT 2017), en què es detallen els objectius d'aprenentatge que es defineixen per treballar l'ODS 15 sobre la vida terrestre.
- Tal com queden recollits al currículum oficial, en què es detallen les competències de la dimensió del món actual i els continguts de cicle inicial de primària.

2 Thomas, J. W. (2000). *A review of research on project-based learning*. The Autodesk Foundation, California.

Objectius d'aprenentatge per als ODS

Objectius d'aprenentatge cognitiu	<ol style="list-style-type: none">1. L'alumne comprèn l'ecologia bàsica pel que fa als ecosistemes locals i mundials, tot identificant les espècies locals i comprnent la mesura de la biodiversitat.2. L'alumne comprèn els diversos fenòmens que amenacen la biodiversitat, com la pèrdua d'hàbitats, la desforestació, la fragmentació, la sobreexplotació i les espècies invasores, i pot relacionar aquestes amenaces amb la seva biodiversitat local.
Objectiu d'aprenentatge socioemocional	<ol style="list-style-type: none">1. L'alumne és capaç d'argumentar contra les pràctiques mediambientals destructives que provoquen pèrdua de biodiversitat.2. L'alumne és capaç d'argumentar a favor de la conservació de la biodiversitat per diversos motius, com els serveis ecosistèmics i el valor intrínsec.3. L'alumne és capaç de connectar amb les zones naturals locals i sentir empatia per la vida no humana a la Terra.
Objectius d'aprenentatge comportamental	<ol style="list-style-type: none">1. L'alumne és capaç d'expressar-se de manera eficaç en els processos de presa de decisions per contribuir a fer que les zones urbanes i rurals esdevinguin més permeables a la natura, amb la creació de corredors naturals, programes agromediambientals, ecologia de la restauració, etc.

Competències de l'àmbit de coneixement del medi:

Dimensió món actual

- **Competència 1.** Plantejar-se preguntes sobre el medi, utilitzar estratègies de cerca de dades i analitzar resultats per trobar respostes.
- **Competència 4.** Analitzar paisatges i ecosistemes tenint en compte els factors socials i naturals que els configuren, per valorar les actuacions que els afecten.

Dimensió salut i equilibri personal

- **Competència 8.** Prendre decisions sobre higiene i salut amb coneixements científics per a la prevenció i el guariment de malalties.

Continguts de l'àrea de coneixement del medi natural i social a cycle inicial

Iniciació a l'activitat científica

- Exploració d'aspectes de l'entorn a partir d'una qüestió rellevant.
- Comunicació oral de les observacions realitzades utilitzant diferents llenguatges.

El món dels éssers vius

- Observació, utilitzant mètodes directes i indirectes, d'organismes i d'objectes inerts, per identificar-ne les diferències.
- Observació a ull nu d'un organisme en el seu medi o reproduint el medi a l'aula.
- Animals i plantes de l'entorn. Classificació segons diferents criteris observables.
- Responsabilitat envers els animals domèstics i les plantes.
- Característiques i comportaments de plantes per adaptar-se al medi.

Persones, cultures i societats

- Manifestacions culturals de l'entorn. Valoració de la seva diversitat i riquesa.

El món que ens envolta

- Observació d'elements i fenòmens naturals.
- Comunicació de les observacions utilitzant formes de representació bàsiques.

DESCRIPCIÓ DE LES ACTIVITATS

Les activitats del material *Un jardí d'olors per sentir-nos més bé* s'organitzen en tres moments de la visita, tal com es pot veure a la figura 1:

- **Activitat per preparar la visita:** es proposen activitats que han de servir sobretot per aconseguir tres objectius: en primer lloc, generar un context que sigui atractiu per als infants per motivar-los de cara a la visita; en segon lloc, per comunicar els objectius i els detalls de la visita als infants; i, finalment, per fer una avaluació inicial de quines són les idees dels infants en relació amb algunes de les idees que es treballaran a la sortida.
- **Activitats durant la visita:** es proposen activitats que es portaran a terme al Parc de les Oloros de Taradell per part de l'equip educatiu del parc. Es proposen 4 activitats que es portaran a terme als espais de la Font Gran, Can Just i el jardí culinari de L'Arpa.
- **Activitats per després de la visita:** es proposen 2 activitats que han de servir per aplicar a l'escola les coses apreses al llarg de la visita i poder donar resposta al repte proposat a la primera activitat.

Figura 1. Resum de les activitats en funció del moment en què es porten a terme.

Les activitats que es presenten a continuació s'estructuren en quatre apartats:

- **Objectius:** es concreten quins són els objectius d'aprenentatge que es persegueixen amb aquella activitat.
- **Material:** es detalla quin material és necessari i, sobretot, quin material annex (làmines del conte, díptics i adhesius) és necessari portar.
- **Descripció de l'activitat:** es detalla pas a pas com es pot portar a terme l'activitat.
- **Orientacions didàctiques per guiar la reflexió:** es descriu com enfocar l'activitat en funció dels objectius i de les limitacions que tingui el professorat.

Quines plantes aromàtiques tenim a casa i quin ús en fem?

L'activitat *Quines plantes aromàtiques tenim a casa* i quin ús en fem? té l'objectiu de fer conscients als infants de la presència de plantes aromàtiques al nostre voltant i de la utilitat que tenen en el nostre dia a dia. A més, aquesta activitat també pretén contextualitzar la visita al Parc de les Olors de Taradell.

Objectius

Amb aquesta activitat es pretén que les nenes i els nens puguin:

- Prendre consciència de la presència de plantes aromàtiques al nostre voltant.
- Identificar les principals plantes aromàtiques que tenim a casa i l'ús que en fem.
- Contextualitzar la visita al Parc de les Olors de Taradell.

Material

- *Bossetes*, per facilitar que cada infant porti a l'escola plantes aromàtiques de casa.
- *Paper d'embalar*, per elaborar un mural que reculli les plantes aromàtiques portades a l'escola.

Descripció de l'activitat

Uns dies abans de realitzar l'activitat, demanem als infants que, amb l'ajuda de les famílies, portin a l'escola dues plantes aromàtiques que tinguin a casa i anotin el nom de la planta i l'ús que en fan. Per facilitar aquesta tasca, donem a cadascú dues bossetes perquè hi puguin posar un branquilló de la planta, un grapat mòlt, etc.

A l'hora de portar a terme l'activitat, cada infant comparteix amb la resta de companyes i companys les dues plantes que ha portat a l'escola i explica amb quina finalitat les utilitzen a casa seva. Una vegada tothom ha mostrat les plantes, ens fixem en aquelles que han aparegut més cops i parlem de la diversitat d'usos que els donem. Seguidament, entre totes i tots elaborem un mural amb el recull de les plantes aromàtiques que hem portat, classificant-les segons si les fem servir per cuinar-nos i/o per cuinar.

Un cop tenim el mural acabat, el pengem en algun espai visible de l'aula i expressem als infants que a l'escola segur que podríem treure molt profit dels beneficis de totes aquestes plantes per sentir-nos més bé, per exemple, quan estem refredats, quan tenim mal de panxa o bé quan sentim que estem molt nerviosos. Els expliquem que per aquest motiu, per poder fer ús de les plantes aromàtiques per sentir-nos més bé, hem demanat ajuda al Parc de les Olors de Taradell. D'aquesta forma, presentem l'objectiu de la visita al parc i podem aprofitar per anticipar les activitats que hi durem a terme.

Orientacions didàctiques per guiar la reflexió

Si volem que els infants es fixin en els diversos usos de les plantes aromàtiques...

Cada planta aromàtica té unes propietats que la caracteritzen i, en funció d'aquestes propietats, la usem amb unes finalitats determinades. En aquest sentit, és important que els infants coneguin els usos de les plantes i una forma de treballar-los és classificant les plantes segons les fem servir per cuidar-nos i/o per cuinar. Alguns exemples:

Per cuidar-nos...

- **Calèndula:** la calèndula es macera per obtenir oli de calèndula (40 dies a sol i serena) que serveix per regenerar la pell i calmar les picors d'èczemes, dermatitis, úlceres, entre d'altres. També es pot menjar pètals de calèndula en amanides o infusions perquè el poder regenerador actuï a la gola.
- **Camamilla:** és una planta anual, que té les propietats curatives a les flors. Les flors se solen recollir al mes de juny. És una planta digestiva, ajuda a prevenir infeccions i és útil per reduir el colesterol.
- **Farigola o timó:** A la península Ibèrica hi ha 80 espècies de farigoles diferents. És un dels llocs del món amb més farigoles. A la península Ibèrica tenim la *Thymus mastichina* o farigola blanca, que és endèmica, això vol dir que només aquí la trobem de forma espontània. Les farigoles tenen molta concentració de timol, que és una substància antibacteriana, cosa que la fa molt recomanable per combatre infeccions, però també porta molts components balsàmics, cosa que fa que sigui molt adequada pel tractament de refredats. Per aquests motius, la farigola és molt usada per combatre la faringitis, la bronquitis i la tos, a més a més de ser útil per afavorir la digestió.
- **Poniol:** s'usa per alleugerir dolors d'estómac i per combatre processos d'infecció o irritació del sistema digestiu. Antigament, quan els infants tenien mal de panxa es preparaven biberons de poniol. Com que tenia un gust molt fort, que podia ser desagradable, es cantaven cançons per ajudar als infants a acabar-s'ho. A vegades se'l confon amb la *Mentha pulegium*, per la semblança entre els noms populars (poniol i polioli) i el fet que totes dues espècies són molt apreciades per fer infusions, a les quals donen un fons fresc i mentolat.
- **Sajolida:** és digestiva, energètica i estimulants. Combat el cansament físic i alleuja les picades d'insectes. A part de ser utilitzada com a condiment.

Per cuinar...

- **Llorer:** les seves fulles no perden l'aroma després de la cocció. S'usa en la cuina de tot el món per aromatitzar guisats de llegums, peixos i mariscs, ja que té unes fulles gruixudes i que guarden molt bé els seus principis actius. És de les poques plantes que es pot posar des de l'inici de la cocció, ja que la temperatura no fa que els principis actius desapareguin.
- **Orenga:** és un bon condiment i ajuda a captar els greixos saturats d'aliments com la pasta, les salses o el formatge, afavorint que els eliminem més fàcilment. És antioxidant i digestiu.
- **Poniol:** la seva intensa aroma el fa adient per afegir en petites quantitats a les sopes i cremes de verdures.
- **Romaní:** és molt útil i insubstituïble a la cuina gràcies a la seva excel·lent fragància. S'utilitza majoritàriament per a carns, peixos i salses. Cal tenir cura perquè conté càmfora, que pot fer que els aliments agafin un sabor amarg. Per altra banda, el romaní és un activador de la circulació i això fa que ajudi a les digestions. Ens apuja la pressió i fa que estiguem actius i concentrats i que tinguem més memòria.
- **Sajolida:** els seus brots tendres i les seves fulles són bons condiments per a la carn guisada i els llegums. Té molta tradició com a "herba de les olives", perquè és imprescindible en el procés de condimentar aquest fruit. Coneguda per les seves propietats afrodisíacques des de temps remots, la sajolida o herba de l'amor és digestiva, energètica i estimulant.
- **Alfàbrega:** l'alfàbrega la tenim associada a la cuina i com a repel·lent de mosquits. A la cuina és ben coneguda la pasta amb pesto d'alfàbrega, que aporta nutrients i antioxidants. Se li atribueixen propietats afrodisíacques i activa el sistema immunitari, a més a més d'afavorir la digestió. Però també cal tenir en compte que conté estragol i eugenol, que estan considerats principis actius amb una certa toxicitat. Com que a l'hivern no tenim alfàbregues perquè no resisteixen el nostre fred, podem collir-ne fulles al bon temps i si les congelem les podem fer servir tot l'any.

Finalment, cal destacar que el fet que les nenes i els nens comparteixin a l'aula els usos que a casa seva donen a les plantes aromàtiques, és una bona manera de fer emergir la diversitat cultural present a l'escola, que està relacionada, en aquest cas, amb els usos de les plantes.

El conte

“Un bosc sense barballó”

La narració del conte “*Un bosc sense barballó*” és l’activitat a partir de la qual s’inicia la visita al Parc de les Olors de Taradell. Situats a la Font Gran, els infants coneixeran la importància que té el barballó en la tradició del municipi de la mà de la Bet, la Lia i en Pau, els protagonistes de la història. D’aquesta manera, el conte pretén ser el recurs que contextualitza i guia la sortida a través del plantejament d’un problema ambiental real.

Objectiu

Amb aquesta activitat es pretén que les nenes i els nens puguin:

- Conèixer la importància i l’ús del barballó en la història de Taradell.
- Contextualitzar la visita al Parc de les Olors a través de la narració d’un conte que planteja un problema ambiental als infants.

Material

- *Làmines* amb les il·lustracions del conte “Un bosc sense barballó”.
- *Carpeta* que conté les làmines del conte a l’interior.
- *Suport* per subjectar les làmines del conte durant la narració (opcional).

Descripció de l’activitat

Un cop arribem a la Font Gran, demanem als infants que s’asseguin formant un semicercle a la zona del banc, procurant que després tothom vegi les làmines del conte des del seu lloc. Primerament, els donem la benvinguda al Parc de les Olors, i agafem el mural que porten de l’escola amb el recull de plantes aromàtiques. A continuació, els fem preguntes amb la finalitat que ens expliquin quines plantes aromàtiques tenen a casa, quin ús en fan i, en definitiva, quina necessitat els ha portat a visitar el Parc de les Olors. En aquestes explicacions, podem demanar la col·laboració de la tutora o el tutor del grup.

Tot seguit, anticipem el desenvolupament de la sortida explicant als infants que els narrarem un conte, que les activitats posteriors les portarem a terme entre dos espais diferents (el jardí de Can Just i el jardí culinari de L’Arpa), i que abans de finalitzar la visita ens tornarem a trobar a la Font Gran. També els animem a tenir els cinc sentits ben desperts, especialment l’oïda, l’olfacte i el gust!

Abans de començar a explicar el conte, demanem a les nenes i als nens que estiguin uns moments amb els ulls tancats i en silenci per poder escoltar els sons que envolten la Font Gran. Passats uns segons, els preguntem què han sentit. La finalitat és crear un clima relaxat que afavoreixi la seva atenció durant la narració de la història. Per tal de presentar el conte, els mostrem la carpeta que conté les làmines a l'interior i els expliquem que la Bet, la Lia i en Pau són els personatges que ens acompanyaran i ens guiaran durant tota la sortida. Així doncs, comencem!

Un bosc sense barballó

Il·lustració del conte

Narració

Hi havia una vegada tres infants de Taradell que es van trobar a la Font Gran per jugar plegats. Quan van arribar, la Bet, la Lia i en Pau estaven molt emocionats perquè començaven les vacances d'estiu! Tots tres es van asseure sota l'ombra dels arbres i, de sobte, en Pau va preguntar:

– Vosaltres sabeu per què és tan important el barballó per al poble de Taradell?

La Lia sabia que era una planta que s'utilitzava per fer les atxes de la nit de Reis, i la Bet havia sentit a dir que aquesta era una tradició que venia de lluny.

Encuriósits, els vaillets van decidir que avui no jugarien a “fet i amagar” com feien sovint, sinó que anirien a buscar algun avi o alguna àvia del poble que els pogués explicar més detalls sobre aquesta tradició.

Xino-xano, la Bet, la Lia i en Pau van enfilear cap al centre del poble i prop de l'església es van trobar una parella d'avis que passejava tranquil·lament.

– Bon dia! Que us podríem fer una pregunta? –els va demanar la Bet.

– I tant que sí! Què voleu saber? –van respondre ells.

– Ens preguntàvem per què el barballó és tan important a Taradell –va dir en Pau.

– Sabem que aquesta planta aromàtica es fa servir per construir les atxes de Reis... –va afegir la Lia.

– Doncs sí! És una tradició que ja feien els nostres pares i els nostres avis. Les atxes de barballó es cremen durant la nit de Reis i gràcies a la llum i a l'olor que fan, els Reis d'Orient troben el camí per arribar al poble –va explicar l'àvia.

– Si voleu us podem ensenyar com es fan! –va proposar l'avi.

I així va ser com la parella d'avis i els tres infants es van passar el matí explicant i aprenent sobre les atxes.

A la tarda, els vaillets van quedar per anar a fer una excursió al bosc a buscar barballó. Volien construir una atxa per a cadascú i ara ja sabien com fer-la. El primer que necessitaven era un feix d'aquesta planta.

Camina que caminaràs, es van anar allunyant del poble al mateix temps que s'anaven endinsant al bosc...

Al llarg del camí no van veure barballó, per això van decidir aturar-se en un pla a buscar-ne detingudament. Durant uns minuts cadascú va anar explorant el bosc pel seu compte.

– No trobo barballó enlloc! –va expressar de cop la Lia.

– Jo tampoc! –va contestar-li en Pau.

– Ni jo! –va dir la Bet.

– Què deu haver passat? –va continuar la Lia tota pensativa.

Els tres infants es van mirar amb cara de preocupació i es van posar a córrer cap al poble. Volien anar-ho a dir a tothom!

La Bet, la Lia i en Pau van arribar de pressa i corrents al poble i van aturar les primeres persones que van trobar. Havien correut tant que gairebé no podien parlar!

Aleshores, van explicar que havien anat d'excursió al bosc a buscar barballó i que s'havien trobat que no n'hi havia. En escoltar-ho, les dues noies van quedar ben bocabadades i van dir que els ajudarien a trobar una solució.

Així doncs, ara tenien un repte: conèixer la importància que tenen les plantes aromàtiques i, en concret, el barballó.

Després d'explicar el conte, proposem als infants d'ajudar els protagonistes a resoldre el repte plantejat.

Orientacions didàctiques per guiar la reflexió

A l'hora de narrar el conte és important...

- *La posició entre els infants i el/la narrador/a.* És recomanable que les nenes i els nens seguin en semicercle davant del narrador/a, a una distància propera.
- *La màgia en la introducció.* És imprescindible establir un context inicial que afavoreixi la presentació del conte. Aquest pot arribar dins d'una carpeta i podem escollir un infant perquè l'obri.
- *El silenci abans de començar.* Podem esperar uns instants o utilitzar algun recurs que ens ajudi a cridar l'atenció dels infants, per exemple, escoltant els sons que envolten la Font Gran.
- *Tenir en compte el llenguatge corporal del públic.* És interessant adequar el ritme del conte d'acord amb la resposta que anem rebent per part dels infants.
- *Mantenir l'atenció del públic fins al final.* Per aconseguir-ho cal fomentar l'expectació de les nenes i els nens envers la història a través de l'espontaneïtat i la modulació de la veu.

Com ens fan sentir les plantes aromàtiques de Can Just?

L'activitat *Com ens fan sentir les plantes aromàtiques de Can Just?* té la finalitat d'aproximar els infants a les propietats medicinals d'algunes plantes aromàtiques presents al jardí. A través del contacte directe amb aquestes plantes, les nenes i els nens coneixeran l'ús que tenen per millorar el malestar físic o anímic, prenent consciència de les pròpies emocions.

Objectiu

Amb aquesta activitat es pretén que les nenes i els nens puguin:

- Observar i identificar les principals plantes aromàtiques del jardí de Can Just a partir de les seves característiques més rellevants.
- Conèixer l'ús d'aquestes plantes per cuidar el propi cos.
- Reconèixer les pròpies emocions.

Material

- *Díptic "Conservem les olors del bosc"*, per a cada infant. Concretament, la part interior és la que es treballa en aquesta activitat.
- *Branquillons de diferents plantes aromàtiques del jardí*. Se'n recomanen dues per a cada ús, per exemple: pel refredat, farigola blanca i menta; per relaxar, lavanda i tarongina; per estimular, menta i romaní; i pel mal de panxa, camamilla i poniol.
- *Cinta adhesiva de doble cara*, per enganxar els branquillons de plantes aromàtiques al díptic.
- *Adhesius*, per enganxar al díptic amb les següents expressions facials: refredat, relaxat, estimulat i amb mal de panxa.
- *Trossos quadrats de tela*, per fer un saquet d'olors per a cada infant.
- *Cordill*, per lligar el saquet d'olors.
- *Planta seca de barballó*, per posar dins el saquet d'olors.

Descripció de l'activitat

Aprofitant el trajecte a peu des de la Font Gran, ens aturem a la vorera de sobre Can Just per tal d'observar el jardí amb una certa perspectiva. Allà, demanem als infants que se'l mirin i es fixin en com estan distribuïdes les plantes aromàtiques, amb un espai aïllat al mig i quatre espais laterals que coincideixen amb els costats del camí de terra. Els esmentem la importància de moure'ns per aquest camí per evitar malmetre les plantes.

Tot seguit, ens dirigim a una de les sales de la casa de Can Just, per tal d'explicar als infants les dues activitats que portarem a terme en aquest espai: una, orientada a conèixer els usos medicinals de les plantes, i l'altra, dedicada a elaborar saquets d'olors. Per començar la primera activitat, mostrem branquillons de diferents plantes aromàtiques del jardí a les nenes i els nens i en destaquem algunes característiques rellevants per poder-les distingir. Les anem passant per tal que tothom pugui olorar-les i parlem de les sensacions que ens provoquen les diferents olors, relacionant-ho amb l'ús que té cada planta per millorar malestars físics o anímics. És recomanable escollir dues plantes per a cada ús, per exemple: la farigola blanca i la menta pel refredat, la lavanda i la tarongina per relaxar-nos, la menta i el romaní per estimular-nos, i la camamilla i el poniol pel mal de panxa.

A continuació, els mostrem l'esquema del jardí de l'interior del díptic i assenyalarem els cinc espais que el formen (un de central i quatre de laterals). Numerem aquests espais de l'1 al 5 i assignem un d'aquests números a cada infant, de manera que obtinguem cinc grups heterogenis d'alumnes. Cada un d'aquests grups s'ocuparà de buscar les plantes aromàtiques esmentades anteriorment, a l'espai del jardí que els correspongui segons el número assignat.

Ens dirigim cap al jardí i mentre les nenes i els nens cerquen les plantes aromàtiques, anem passant per cada grup a veure si tenen algun dubte a l'hora de recordar les principals característiques per distingir-les. Una vegada donem per finalitzada la recerca, ens asseiem en rotllana i parlem sobre quines plantes hem trobat a cada espai i recordem l'ús que té cada una d'elles. Per tancar aquesta activitat, repartim el díptic "Conservem les olors del bosc" (vegeu figura 2) a cada infant perquè, de manera lliure, enganxin branquillons de les plantes que hem trobat, a l'espai del díptic corresponent. Paral·lelament, els proporcionem els adhesius amb les quatre expressions facials (refredat, relaxat, estimulat i amb mal de panxa) per tal que relacionin cada planta del díptic amb el seu ús medicinal.

Per realitzar la segona activitat, tornem a entrar a la sala de Can Just. Allà, expliquem als infants que una de les formes de beneficiar-nos de les propietats medicinals de les plantes és elaborant saquets d'olors que puguem tenir a l'abast quan ho necessitem. En aquest cas, en farem quatre per endur a l'aula (un saquet per a cada ús) i, a més a més, cadascú en farà un altre per a ell/a de barballó, una planta que ens ajuda a relaxar. Per fer els saquets, utilitzem un tros quadrat de tela i un cordill, i anem passant una safata amb la planta assecada perquè cada infant n'agafi un grapat i el posi a l'interior del tros de tela. Finalment, unim la tela amb el cordill.

Figura 2. Mostra del díptic "Conservem les olors del bosc".

Orientacions didàctiques per guiar la reflexió

Si volem que els infants coneguin els usos de les plantes aromàtiques i les sàpiguen distingir...

D'una banda, quan parlem amb els infants dels usos de les plantes del jardí de Can Just, podem classificar-les en quatre usos medicinals, en funció de si ens són útils per als refredats, per als mals de panxa, si ens ajuden a relaxar-nos o ens estimulen. Per altra banda, abans de sortir al jardí a buscar plantes, és important destacar algunes característiques rellevants de cadascuna per ajudar a les nenes i els nens a distingir-les, tal com es mostra a la taula següent:

Per als refredats...

Farigola blanca	Pot arribar als 50 cm d'alçada. Les seves fulles són simples, petites i oposades. Fa unes flors petites i blanques que s'agrupen en conjunts.	Per ajudar els infants a reconèixer la farigola blanca destacarem: <ul style="list-style-type: none">• Planteta molt baixeta.• Fulles molt petites i allargades.• Flors, quan hi són, molt petites i de color blanquinós.
-----------------	---	---

Menta	Pot arribar als 120 cm d'alçada. És herbàcia i té tiges subterrànies que fan que ocupi molt espai. Les seves fulles són simples i sovint tenen el marge serrat. ³	Per ajudar als infants a reconèixer la menta destacarem: <ul style="list-style-type: none">• Fulles bastant grosses, de la mida del dit polze i acaba amb punta.• Les fulles estan posades a la tija en forma de creu.• Les fulles fan olor de menta.
-------	--	---

Per relaxar-nos...

Lavanda	Arbust de 30 a 100 cm d'alçada. Té una tija molt ramificada i grisenca. Les fulles són linears i senzilles, i les flors són violetes i s'agrupen en espigues.	Per ajudar els infants a reconèixer la lavanda destacarem: <ul style="list-style-type: none">• Les tiges són grisenques i molt primes, amb unes fulles allargades i molt primetes.• Les flors són violetes i s'agrupen a la part de dalt de la tija.
---------	---	---

Tarongina	Pot arribar als 150 cm d'alçada. És herbàcia amb la tija ramificada i lleugerament peluda. Les fulles són ovalades, amb el marge dentat, i amb una aroma de llimona.	Per ajudar els infants a reconèixer la tarongina destacarem: <ul style="list-style-type: none">• Fulles bastant grosses, de la mida del dit polze i acabades amb punta.• Les fulles estan posades a la tija en forma de creu.• Les fulles fan una olor allimonada.
-----------	--	--

Per estimular-nos...

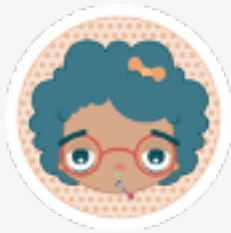
Menta	Pot arribar als 120 cm d'alçada. És herbàcia i té tiges subterrànies que fan que ocupi molt espai. Les seves fulles són simples i sovint tenen el marge serrat.	Per ajudar els infants a reconèixer la menta destacarem: <ul style="list-style-type: none">• Fulles bastant grosses, de la mida del dit polze i acaba amb punta.• Les fulles estan posades a la tija en forma de creu.
Romaní	Arbust d'1 m d'alçada, amb tiges molt ramificades i llenyoses. Les fulles són petites i tenen forma de llança, i les flors són d'un color blau pàl·lid i s'agrupen en petits conjunts.	Per ajudar els infants a reconèixer el romaní destacarem: <ul style="list-style-type: none">• Planta baixa amb la tija llenyosa.• Fulles allargades i dures, per la cara inferior són de color blanc.• Flors, quan hi són, que tenen forma com de boca i són de color lilós.

Per al mal de panxa...

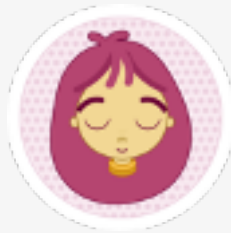
Camamilla	Fa entre 20 i 40 cm d'alçada. La tija és cilíndrica i molt aromàtica, i les fulles són estretes. Fa unes flors de color groc i blanc molt característiques.	Per ajudar els infants a reconèixer la camamilla destacarem: <ul style="list-style-type: none">• Planta baixa amb la tija verda i que puja recte.• Les fulles són estretes i estan molt ramificades.• La flor, quan hi és, és semblant a la d'una margarida.
Poniol	Fa entre 30 i 60 cm d'alçada. Té la tija llenyosa, amb les fulles petites i ovals. Les flors són d'un color entre blanc i lila i es troben agrupades en conjunts.	Per ajudar els infants a reconèixer el poniol destacarem: <ul style="list-style-type: none">• Planta baixa amb tiges que puguen rectes.• Les fulles són petites i es posen a la tija en forma de creu. Solen tenir un borriçol blanc a sobre.

Si volem parlar de les sensacions que ens desperten les olors de les plantes i relacionar-ho amb el seu ús...

Quan els infants olorin les plantes aromàtiques del jardí de Can Just, és important que els donem temps perquè puguin expressar i compartir les sensacions que els produeixen les diferents olors. Promoure el desenvolupament del sentit de l'olfacte i facilitar que les nenes i els nens posin nom a allò que perceben enriqueix el seu ventall d'experiències olfactivas. A partir d'això, podem relacionar les olors amb l'ús de cada planta, a través de les il·lustracions de les següents expressions facials:

Refredada

Relaxada

Estimulat

Amb mal de panxa

Quins gustos trobem al jardí culinari de L'Arpa?

L'activitat *Quins gustos trobem al jardí culinari de L'Arpa?* té l'objectiu d'apropar els infants als usos culinaris de les plantes aromàtiques a través del tast d'algunes de les plantes del jardí de L'Arpa. D'aquesta manera, les nenes i els nens podran percebre el contrast de gustos entre plantes i, alhora, conèixer l'ús culinari que se'ls ha donat des de l'antiguitat.

Objectiu

Amb aquesta activitat es pretén que les nenes i els nens puguin:

- Percebre el gust de les plantes del jardí culinari de L'Arpa a través dels propis sentits.
- Expressar la sensació que els produeix el gust de les diferents plantes.
- Conèixer els usos culinaris de les plantes aromàtiques.

Material

- *Plantes del jardí culinari de L'Arpa*, per tastar, per enganxar al díptic i per posar dins un pot petit de vidre. Es recomanen l'alfàbrega, la farigola, el marduix, l'orenga, el romaní i la sajolida.
- *Recipients*, per posar les plantes que els infants han de tastar.
- *Barretes de pa i oli*, per acompanyar el tast de plantes.
- *Díptic "Conservem les olors del bosc"*, per a cada infant. Concretament, la contraportada és la part que es treballa en aquesta activitat.
- *Cinta adhesiva de doble cara*, per enganxar plantes al díptic.
- *Pots petits de vidre amb tapa*, perquè cada infant hi posi un grapat molt de la planta que li ha agradat més i s'ho pugui emportar a casa.

Descripció de l'activitat

Una vegada arribem al jardí culinari de L'Arpa, podem deixar que durant uns minuts els infants donin una volta lliurement i observin les plantes aromàtiques que hi ha. Tot seguit, ens agrupem i expliquem que en aquest espai tastarem les plantes i coneixerem la utilitat que tenen a la cuina.

Per començar, recorrem el jardí per mostrar a les nenes i els nens les plantes que tastarem, que són: l'alfàbrega, la farigola, el marduix, l'orenga, el romaní i la sajolida. A l'hora de tastar-les, haurem preparat prèviament diferents recipients, i podran escollir acompanyar el tast amb barretes de pa i oli. És important que a mesura que vagin tastant les plantes, puguin expressar la sensació que els produeix cada gust. A partir d'aquí, parlem dels usos que es donen a aquestes plantes a l'hora de cuinar.

A continuació, repartim el díptic “Conservem les olors del bosc” (vegeu figura 2) a cada infant. Mostrem la contraportada i expliquem que cadascú enganxarà les plantes que hem tastat a l'espai corresponent, en funció de si el gust de la planta els ha agradat molt, poc o gens. Fan ús de la cinta adhesiva de doble cara i hi poden enganxar un branquilló, un grapat mòlt, etc.

Per acabar, donem l'opció que cada infant es pugui emportar a casa un grapat mòlt de la planta que li ha agradat més. Per fer-ho, repartim pots petits de vidre amb tapa perquè puguin posar el grapat a dins.

Orientacions didàctiques per guiar la reflexió

Si volem que els infants coneguin els usos culinàries de les plantes que han tastat...

Quan les nenes i els nens vagin tastant les diferents plantes aromàtiques, podem destacar les propietats culinàries de cada una d'elles i l'ús que se'ls dona a la cuina. Per exemple:

- **Alfàbrega:** té propietats digestives, aperitives, espasmolítiques i carminatives. És indicada per a digestions lentes i pesades. S'utilitza com a condiment.
 - **Farigola:** desinfecta els aliments i el nostre organisme. Afavoreix la digestió, la circulació i el sistema nerviós. S'utilitza en amanides, graellades de carn o peix, samfaines, sopes, formatges, verdures, llegums, salses de tomàquet i marinats.
 - **Marduix:** té propietats digestives i ajuda a expulsar els gasos. S'utilitza per aromatitzar sopes, guisats, estofats, faves, etc.
 - **Orenga:** ajuda a captar els greixos saturats d'aliments com la pasta, les salses o el formatge, fent que els eliminem més fàcilment. Afavoreix unes digestions més lleugeres.
 - **Romaní:** ajuda a activar la circulació sanguínia del nostre estómac i a fer digestions més ràpides i lleugeres. S'utilitza majoritàriament per a carns, peixos i salses.
 - **Sajolida:** es diu que és la planta de les olives, ja que aquestes es maceren en sajolida per evitar que s'oxidin. Al nostre cos actua com a antioxidant contrarestant els efectes d'aliments com la carn vermella. Els seus brots tendres i les seves fulles són bons condiments per a la carn guisada i els llegums.
-

Si volem ajudar els infants a expressar els gustos de les plantes...

A mesura que els infants van tastant les plantes del jardí culinari de L'Arpa, és important que els ajudem a expressar les diferents sensacions que perceben. Acompanyar-los posant nom als gustos amplia el seu ventall d'experiències gustatives. Per exemple, podem distingir entre dolç i salat, àcid i amarg, si pica o no, etc. Podem demanar si el gust canvia a mesura que la planta està a la boca o si noten algun gust més intens en una zona concreta de la llengua.

Ens expliquem tot allò que hem après

L'activitat *Ens expliquem tot allò que hem après* és la que posa punt i final a la sortida al Parc de les Olors de Taradell i, per tant, té com a objectiu estructurar tot allò que els infants han après durant la visita retornant al conte inicial. També té l'objectiu de donar resposta a la seva demanda: "Com ho podem fer per tenir plantes a l'escola que ens facin sentir més bé?".

Objectius

Amb aquesta activitat es pretén que les nenes i els nens puguin:

- Posar en comú tot allò que han après en els dos espais de treball: el jardí de Can Just i el jardí culinari de L'Arpa.
- Resumir les principals idees apreses.
- Donar resposta a la demanda plantejada inicialment.

Material

- *Làmines* amb les il·lustracions del conte "Un bosc sense barballó".
- *Carpeta* que conté les làmines del conte a l'interior.
- *Support* per subjectar les làmines del conte durant la narració (opcional).

Descripció de l'activitat

Un cop tornem a arribar a la Font Gran, demanem als infants que es tornin a asseure formant un semicercle a la zona del banc, tal com hem fet a l'inici de la sortida. Podem tornar a proposar la dinàmica de tancar els ulls i fer silenci per identificar els sons que se senten des de la Font Gran. Una vegada l'ambient estigui relaxat i a punt per parlar, reprenem el conte "Un bosc sense barballó". En aquest cas, la finalitat és aprofitar les il·lustracions per fer emergir les principals idees apreses pels infants en els dos espais visitats: el jardí de Can Just i el jardí culinari de L'Arpa.

Un bosc sense barballó

Il·lustració del conte

Narració

Mostrem aquesta làmina als infants per tal de reprendre l'argument del conte. En comptes de tornar-la a narrar, podem fer preguntes perquè siguin les nenes i els nens qui l'expliquin. Per exemple:

- Recordeu per què la Bet, la Lia i en Pau van tornar corrents al poble?
- Quin repte es van proposar ells?

Comencem explicant que els tres protagonistes també volien saber més coses de plantes aromàtiques i van anar al jardí de Can Just a aprendre sobre els usos medicinals. Aprofitem la il·lustració per parlar de tot allò que hem après en aquest espai. Per ajudar-los a fer memòria podem preguntar:

- Quines plantes hem buscat a Can Just?
- Com les hem distingit entre elles?
- Com eren les olors que hem percebut?
- De quina planta era l'olor que ens ha agradat més a la majoria? I menys?
- Segons l'ús medicinal, com les hem classificat?
- Per a què ens poden servir els saquets d'olors?

Expliquem que posteriorment la Bet, la Lia i en Pau també van anar al jardí culinari de L'Arpa a aprendre sobre els usos culinaris de les plantes aromàtiques. Per parlar de tot el que hem après en aquest espai els podem preguntar, per exemple:

- Quines plantes hem tastat?
- Com eren els gustos de les plantes que hem tastat?
- De quina planta era el gust que ens ha agradat més a la majoria? I menys?
- Quina utilitat hem après que poden tenir a la cuina?

A partir d'aquesta última il·lustració, expliquem que els tres protagonistes de la història van plantar barballó al bosc de Taradell per resoldre el seu repte. D'aquesta manera, van aconseguir recuperar el barballó autòcton, fer les seves atxes per poder rebre els Reis d'Orient i conèixer la importància del barballó i de les plantes aromàtiques.

A partir del conte, podem recordar quina era la seva demanda inicial: “Com ho podem fer per tenir plantes a l'escola que ens facin sentir més bé?”. Parlem de la necessitat de preservar el conjunt de plantes aromàtiques i de la importància de no deixar perdre els usos que se'ls ha donat des de l'antiguitat. Per acabar, donem un plançó de barballó i altres plantes aromàtiques als infants perquè ho plantin a la seva escola.

Orientacions didàctiques per guiar la reflexió

Si volem destacar la importància de les plantes aromàtiques...

A través de la visita al Parc de les Olors de Taradell, els infants treballen els usos de les plantes aromàtiques. Concretament, els usos medicinals al jardí de Can Just i els usos culinaris al jardí culinari de L'Arpa. Per això, és rellevant que en aquesta activitat, un cop acabem d'explicar el conte, parlem amb les nenes i els nens de la importància de preservar les plantes aromàtiques. D'una banda, perquè són una riquesa per a la biodiversitat de l'ecosistema on es troben i, de l'altra, perquè representen un patrimoni cultural únic, ja que totes les cultures les fan servir amb diferents finalitats medicinals i culinàries. Destacar la importància de les plantes ajuda els infants a prendre consciència de les accions que cada un de nosaltres podem fer per conservar-les i no deixar perdre els seus usos.

Construïm un jardí de plantes culinàries a l'escola

A través de l'activitat *Construïm un jardí culinari* a l'escola es pretén crear el context idoni per tal que els infants hagin d'aplicar els coneixements apresos durant la visita al Parc de les Olors de Taradell en una nova situació a l'escola. Aquesta situació parteix de la demanda inicial de tenir plantes a l'escola que ajudin els infants a sentir-se més bé, i els portarà a construir un jardí culinari al pati.

Objectiu

Amb aquesta activitat es pretén que les nenes i els nens puguin:

- Aplicar els coneixements apresos al Parc de les Olors en una nova situació a l'escola.
- Construir un jardí de plantes culinàries al pati per poder-ne fer ús per sentir-se més bé.
- Escollir les plantes culinàries més idònies per al jardí.
- Conèixer què necessita per viure una planta.

Material

- *Plançons de plantes culinàries*, per plantar al pati.
- *Testos*, on plantar els plançons.
- *Pales*, per fer els forats a la terra.
- *Regadores*, per mullar la terra.
- *Càmera fotogràfica*, perquè, en grups, facin una foto de l'espai més idoni per construir el jardí.

Descripció de l'activitat

Comencem recordant amb els infants el repte que ens vam proposar inicialment i que ens va portar a demanar ajuda al Parc de les Olors: tenir plantes a l'escola que facin que ens sentim més bé. També recordem la conclusió a la qual vam arribar a través de la sortida: cal que preservem les plantes aromàtiques perquè són una riquesa per a la biodiversitat i representen un patrimoni cultural únic per la diversitat d'usos que se'ls dona des de l'antiguitat. Per tal de contribuir en aquesta preservació de les plantes, des de l'escola tenim la tasca de construir un jardí culinari.

D'aquesta manera, preguntem als infants quines plantes culinàries creuen que hauríem de plantar i a quin espai del pati. Podem dividir les nenes i els nens en grups per tal que cada grup esculli dues plantes culinàries que considera adequades per tenir a l'escola i faci una foto de l'espai del pati més idoni per construir el jardí. Tot seguit, escollim les plantes que formaran part del jardí tenint en compte els seus usos, i debatem sobre els avantatges i inconvenients de cada espai proposat. Acabem triant el més idoni entre totes i tots. A l'hora de construir el jardí, podem organitzar els infants de manera que cadascú s'encarregui de portar a terme una tasca concreta. Cal que deixem a punt l'espai per després plantar els plançons i regar-los.

Orientacions didàctiques per guiar la reflexió

A l'hora de decidir quin és l'espai del pati més adequat per construir el jardí...

Per escollir l'espai, és important treballar les necessitats que té una planta per viure. Per això, quan els infants exposin en grups l'espai que els sembla més idoni, cal que prestem atenció a les raons que donen per justificar la tria. Possiblement no tinguin en compte tots els factors que fan que una planta pugui viure, per exemple, és probable que parlin de la terra i de l'aigua però potser no de la llum i de l'aire. En aquest sentit, podem anar guiant la conversa per tal de fer explícits tots aquests factors. També podem plantejar un disseny experimental amb control de variables (DECV), per exemple, per investigar com afecta la llum al creixement de les plantes. En aquest cas, haurem d'establir una variable independent (allò que anirem modificant de manera controlada), una variable dependent (allò que anirem observant o mesurant) i unes variables de control (allò que no podrem modificar).

A l'hora de decidir quines plantes hi haurà al jardí culinari...

Abans que els infants pensin dues plantes per al jardí culinari, podem recordar les que vam veure i tastar a l'espai de L'Arpa durant la sortida al Parc de les Olors. Podem parlar de quins usos vam aprendre que tenien i, d'aquesta manera, facilitem que cada grup d'infants n'esculli dues i justifiqui les raons per les quals pensa que són idònies per plantar al jardí. Algunes de les propietats que podem destacar de cada planta són, per exemple:

- **Alfàbrega:** té propietats digestives, aperitives, espasmolítiques i carminatives. És indicada per a digestions lentes i pesades. S'utilitza com a condiment.
- **Farigola:** desinfecta els aliments i el nostre organisme. Afavoreix la digestió, la circulació i el sistema nerviós. S'utilitza en amanides, graellades de carn o peix, samfaines, sopes, formatges, verdures, llegums, salses de tomàquet i marinats.
- **Marduix:** té propietats digestives i ajuda a expulsar els gasos. S'utilitza per aromatitzar sopes, guisats, estofats, faves, etc.
- **Orenga:** ajuda a captar els greixos saturats d'aliments com la pasta, les salses o el formatge, fent que els eliminem més fàcilment. Afavoreix unes digestions més lleugeres.
- **Romaní:** ajuda a activar la circulació sanguínia del nostre estómac i a fer digestions més ràpides i lleugeres. S'utilitza majoritàriament per a carns, peixos i salses.
- **Sajolida:** es diu que és la planta de les olives, ja que aquestes es maceren en sajolida per evitar que s'oxidin. Al nostre cos actua com a antioxidant contrarestant els efectes d'aliments com la carn vermella. Els seus brots tendres i les seves fulles són bons condiments per a la carn guisada i els llegums.

Fem un racó d'olors a l'aula per sentir-nos més bé

L'activitat *Fem un racó d'olors a l'aula per sentir-nos més bé* té l'objectiu de crear el context per tal que els infants hagin d'aplicar els coneixements apresos al Parc de les Oloros en una nova situació d'aula. En aquest cas, han de partir dels aprenentatges sobre els usos medicinals de les plantes aromàtiques per fer un racó d'olors a l'aula on hi puguin acudir quan ho necessitin per sentir-se més bé.

Objectiu

Amb aquesta activitat es pretén que les nenes i els nens puguin:

- Aplicar els coneixements apresos al Parc de les Oloros en una nova situació a l'escola.
- Fer un racó d'olors per a l'aula que els ajudi a sentir-se més bé.
- Escollir les plantes medicinals més adequades per al racó.

Material

- *Trossos quadrats de tela*, per fer els diferents saquets d'olors.
- *Cordill*, per lligar els saquets d'olors.
- *Plantes aromàtiques seques*, per posar dins els saquets d'olors.

Descripció de l'activitat

Partint de la demanda inicial de tenir plantes aromàtiques a l'escola que ens ajudin a sentir més bé, recordem amb els infants un dels aprenentatges de la visita al Parc de les Oloros de Taradell: les plantes aromàtiques tenen usos medicinals dels quals ens podem beneficiar i, a més a més, els hem de conservar perquè no es perdin. Fem memòria de les plantes que vam aprendre al jardí de Can Just i parlem de com les vam classificar en funció del seu ús medicinal (per al refredat, per relaxar, per estimular i per al mal de panxa).

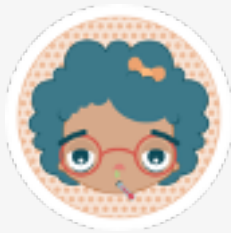
Plantegem a les nenes i els nens la possibilitat de crear un racó a l'aula amb saquets d'olors per tenir-los a l'abast quan els necessitem. Aleshores, fem quatre grups d'infants de manera que cada grup s'encarregui d'escollir la planta per a un dels usos. Per exemple, un grup tria la planta més idònia per al refredat. Seguidament, posem en comú les plantes escollides tot justificant-ne la tria.

A l'hora de construir el racó, cada infant elabora un saquet d'olors amb les plantes consensuades, utilitzant un tros quadrat de tela i un cordill. La idea és tenir més d'un saquet per a cada ús i situar el racó en un espai accessible de l'aula on els infants puguin anar de forma autònoma. En aquest espai, hi podem posar rètols indicant el nom i l'ús de cada planta.

Orientacions didàctiques per guiar la reflexió

A l'hora de decidir quines plantes posarem al racó d'olors...

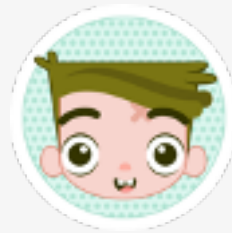
Abans de decidir les plantes del racó d'olors podem recordar amb els infants l'ús medicinal de les plantes treballades al jardí de Can Just. Parlem de quines plantes vam conèixer i de com les vam classificar. En aquest cas, podem recordar-ho a través de les il·lustracions de les expressions facials següents, per exemple:

Refredada
Farigola blanca
Menta

Relaxada
Lavanda
Tarongina

Estimulat
Menta
Romaní

Amb mal de panxa
Camamilla
Poniol

MATERIALS PER COMPLEMENTAR L'ACTIVITAT

Per saber-ne més

Martí, J. (2012). *Aprendre ciències a primària*. Graó: Barcelona.

Jurado, C., Martí, J., Segalés, D. (2001). Una xarxa de relacions al bosc: una proposta per treballar l'organització dels ecosistemes a cycle superior de primària. *Perspectiva escolar*, 257, p.16.

Espais web d'interès

Ajuntament de Taradell (2019). Parc de les olors de Taradell.

Consulta des de: <https://www.taradell.cat/parcdelesolors.html>

Xarxa Parc de les Olor (2019). Xarxa Parc de les Olor.

Consulta des de: <http://parcdelesolors.com>

Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya (2019). *Didacticlab: Aprenentatge de les Ciències, Matemàtiques i Socials a Primària*.

Consulta des de <https://mon.uvic.cat/didacticlab/>

